

PRIMERS TEXTOS

Literatura Catalana II

Primers textos

- Quan els àrabs van arribar a la península el 711, segurament les parles de la Península Ibérica devien ser ja més protollengües romàniques que llatí vulgar.
- En el cas del català podem afirmar que les seves característiques s'anirien definint gràcies a una selecció de trets lingüístics propis i originals.
- La invasió àrab va assimilar les diverses poblacions romàniques i amb la creació dels nous regnes i territoris cristians, es van unificar les parles o protellengües romàniques.
- El català va ser menys influït per l'àrab que l'espanyol o el portuguès, però més que l'occità o el francès. El lèxic àrab en català no arriba al 2%, i en espanyol els arabismes són d'aproximadament un 8%.
- La influència de l'àrab va ser més dèbil en la Catalunya Vella, que va estar ocupada pels àrabs només algunes desenes d'anys, mentre que en la Catalunya Nova va ser gairebé tres segles.
- A més, en aquestes regions la convivència entre els catalanoparlants i els araboparlants des de la primera meitat del segle XIII fins el 1609 (any d'expulsió), van augmentar la influència de l'àrab sobre el català d'aquestes zones.

Primers textos

- Per aquest mateix motiu és complicat saber quan es va escriure el primer document en català, ja que el canvi del llatí a les llengües romàniques va ser progressiu.
- Més important que saber de quina època ve un document és saber des de quan hi ha consciència de que el català era una llengua diferent d'altres llengües i del llatí.
- A finals del segle VIII es produeix la Renovatio Carolina impulsada per l'emperador Carlemany que implicava tornar a recuperar la pronúncia d'un llatí molt desfigurat per la influència de les noves llengües romàniques.
- Una conseqüència de la Renovatio carolina van ser les disposicions del Concili de Tours que, en 813, ordenaven que la predicació es fes "in romanam rusticam linguam", no en el llatí renovat, sinó en les llengües romàniques o coloquials d'origen llatí.

Primers textos

- Totes les llengües romàniques van néixer entre els segles VII i VIII a partir del llatí vulgar.
- Aquestes llengües no es faran servir inicialment en la documentació, perquè el llatí continuava sent la única llengua escrita, tot i que en aquests documents es poden trobar empremtes de les noves llengües parlades.
- Sovint l'aparició d'un primer text en una llengua determinada sembla com la seva partida de naixement, i es consideren pràcticament textos sagrats.
- D'una altra banda resulta complicat també la diferència entre un text amb contingut literari o no.
- Per aquesta raó s'ha considerat durant molt de temps com a primer text literari en català les "Homilies d'Organyà", un text del segle XII-XIII publicat en 1904.

Primers textos

- Les primeres mostres de textos en català són ja del segle IX, i apareixen al mig de textos en llatí. Es tracta d'anotacions en català, com per exemple d'arbres fruiters, entre textos llatins.
- El fet que no ens hagi arribat cap text del segle X en català no vol dir que no existís, sinó que no s'ha conservat.
- Sabem que en un manuscrit del monastir de Ripollo del segle VIII, que es va perdre al segle XIX, apareixien aquestes paraules escrites segurament al segle X o inicis del XI "Magister meus no vol que me mires, novell". És el primer text del què tenim notícia escrit en català.
- Sí es cert que a partir del segle XI apareixen moltes paraules i expressions catalanes en textos de caràcter feudal escrits en un llatí molt deficient, i a finals d'aquest segle ja tenim documents feudals escrits totalment en català provinents de l'obispat d'Urgell, on es va aplicar més aviat l'escriptura.
- Uns exemples són els "Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet", un document escrit entre 1080 i 1095, provenient també d'Organyà, o el "Jurament de Pau I Treva del Comte Pere Ramon de Pallars Jussa al bisbe d'Urgell", segurament de 1098.
- A partir d'aquesta data són altres els textos de caràcter feudal que coneixem, però a partir del segle XII la producció en prosa no es limita només a documents de caràcter feudal.
- Apareixen també les primeres traduccions o adaptacions d'origen jurídic, com el *Liber iudiciorum*, un codi d'origen visigòtic redactat en llatí.

Primers textos

- Aquest text és considerat per molts com el primer text literari en català, tot i que el seu caràcter literari és molt discutible.
- Una de les versions més antigues d'aquesta traducció és del segle XII i poseeix un interès lingüístic gran, degut als arcaïsmes que presenta i a l'esforç per adaptar al català una prosa llatina de caràcter eloqüent.
- Les Homilies d'Organyà provenen del segle XIII, i tot i que es tracta d'una còpia d'un text anterior segurament va ser escrit a finals del segle anterior.
- Si prenem en consideració la quantitat d'occitanismes de les Homilies d'Organyà, tot sembla indicar que podrien ser una traducció d'un text o textos provençals. Hem de recordar que molts dels canònigs regulars vivien amb els monjos i procedien també de terres occitanes.
- La presència d'occitanismes també descarta la hipòtesi de que pogués ser una creació directa del llatí.